

Nr 5.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard m. fl., om höjda anslag under fjärde huvudtiteln.**

I världen råder allttjämt ett tillstånd av osäkerhet och oro. Även om det vid något tillfälle förefallit, som om tecken till en begynnande ljusning kunnat skönjas, hava å andra sidan snart nog nya anledningar till internationella konflikter uppkommit med därav följande ogynnsamma konsekvenser för den fredliga utvecklingen. Någon verklig eller mera djupgående förbättring har i varje fall icke ännu inträtt i fråga om de motsättningar på det mellanfolkliga området, vars allvarliga natur vi i motion nr I: 110 och II: 221 till 1934 års riksdag ansågo oss nödgade att framhålla i anslutning till vår då gjorda hemställan om åtgärder för ett bättre tillgodoseende av rikets försvarsberedskap. Även nedrustningsproblemets handläggning har utvecklats i sådan riktning, att man knappast längre kan hoppas på några resultat av strävandena till en gemensam rustningsbegränsning. Det synes oss uppenbart, att de svenska statsmakterna icke kunna vare sig undgå att beakta den sålunda uppkomna utrikespolitiska situationen eller underlåta att draga de försvarspolitiska konsekvenserna av densamma. Ännu har dock ej från riksdagens sida givits några uttryck för en dylik verklighetsbetonad uppfattning. Men icke heller i årets statsverksproposition återfinnes ens en antydning från regeringens sida om vad det utrikespolitiska nuläget kan anses kräva ifråga om vårt försvarspolitiska handlande. Där saknas sålunda också förslag till åtgärder, vilka kunna anses innebära ett hänsynstagande till ovanberörda förhållanden.

Denna underlåtenhet måste anses desto mera förvånande, som de internationella förhållandenas oroande natur efter mycket att döma på den senaste tiden i allt högre grad tilldragit sig regeringens uppmärksamhet. Att så varit fallet synes oss bestyrkas bl. a. därav, att regeringens två på utrikespolitikens fält främst verksamma medlemmar — utrikesministern och statsrådet Undén — vid upprepade tillfällen under det senast förflutna året gjort sig all möda att för Sveriges folk klargöra de faror, som tiden innesluter främst genom de mellanfolkliga förbindelsernas fortgående försämring och den i samband därmed stående utveckling på de nationella rustningarnas område. Statsrådet Undén fann sig sålunda i höstas nödsakad att vid ett av åtskilliga fredssammanslutningar här i landet anordnat möte erinra om, att »de senaste åren uppenbarligen hava kännetecknats av växande misshälligheter mellan staterna och ökad internationell spänning». Han konstaterade då även, att »akuta konfliktämnen hava under de sista åren hopats på ett sätt, som tydligt visar, hur

labilt läget är». Säkerligen var det också en känsla av att hans sålunda uttryckta pessimism inför den internationella politikens svårigheter hos många medborgare och även bland hans åhörare vid tillfället ifråga, skapat en allvarlig oro för den framtida utvecklingen, som föranledde, att han i samma anförande ansåg sig behöva uttryckligen varna för »en fatalistisk tro på, att den kommande katastrofen närmar sig». Men i denna varning kan också ligga ett vittnesbörd om att även hr Undén hyser farhågor för annalkandet av en katastrof, om han också inte vill tro, att dess utbrott är hart när. Känslan för en mera omedelbar fara för krigiska kraftmätningar synes vara desto starkare framträdande hos den engelske statsmannen Lloyd George, vilken endast några dagar före statsrådet Undéns ovan citerade uttalande yttrade några ord, av vilka blott följande torde behöva anföras för att tillräckligt klargöra hela hans uppfattning: »Jag hoppas, att det (kriget) skall bliva uppskjutet, men det ligger lurande vid den väg, vi hava att gå, och i vilket ögonblick som helst kan det vara över oss. Vi kunna skönja dess hemska grin — icke långt borta.» Så hotande ter sig alltså läget för en man, vilken bättre än de flesta torde vara i stånd att rätt bedöma tecknen i tiden. Och vår egen utrikesminister gör sig uppenbarligen till tolk för en besläktad uppfattning, då han i våras inför offentligheten gav uttryck för »känslan av att internationell politik hanterar ett osäkrat gevär». Vid samma tillfälle sammanfattade hr Sandler för övrigt sin karakteristik av det förhandenvarande internationella läget i orden: »Det enda säkra i dagens situation är osäkerheten». Tydligare kan man väl knappast uttala sin anslutning till det berättigade i vad vi ovan sagt om oron och osäkerheten i tiden.

Här citerade uttalanden synas vittna om en strävan från regeringens sida att både själv betrakta världen sådan som den är och att söka öppna folkets ögon härför. Men härtill synes också regeringen hava begränsat sig. I anslutning till sitt sistberörda uttalande underströk visserligen utrikesministern, att »alla måste besinna sig på sin slutliga ställning, välgande risker och resurser». Man har anledning förmoda, att utrikesministern med dessa ord velat rikta en maning till sina meningsfränder och till oss alla, att vi måste göra klart för oss nödvändigheten av att det oroande läget i världen kräver *även* ett försvarspolitiskt ståndpunktstagande från vår sida. Men eljest kan man icke underlåta att uppmärksamma, hurusom regeringsmedlemmarnas upplysningssträvanden kännetecknats av en påtaglig underlåtenhet att även redogöra för de logiska konsekvenserna i försvarspolitiskt avseende av det labila läget i världen, att sålunda även påvisa de krav på en ökning av Sveriges försvarsberedskap, som borde vara en naturlig följd av vad som skett och sker. Denna underlåtenhet synes desto mera betänklig, då man erinrar sig, vad som både i försvarsrevisionens betänkande och under 1925 års försvarsdebatter anfördes rörande nödvändigheten av en »anpassning uppåt» av vårt lands försvarsanstalter, för den händelse att utvecklingen i världen icke skulle taga den

riktning, som de för 1925 års nedrustning ansvariga ansågo sig kunna hoppas på. Vi erinra i vår ovanberörda motion till förra årets riksdag om dessa strävanden, och arméförvaltningen har i sin principmotivering till årets anslagsäskanden anslutit sig till samma tankegång genom påpekandet, att enligt motiven till 1925 års försvarsordning åtgärder till försvarsberedskapens höjande skulle vidtagas i den mån så kunde anses påkallat av den allmänna politiska situationen. Framhållandet härav synes oss i dessa dagar alldeles särskilt befogat, ty ingen kan väl längre sväva i tvevelsmål om att den nuvarande situationen är av den art, att den måste anses påkalla en ökad omsorg om rikets militära trygghetsanstalter.

Det är fördenskull icke nog med att regeringen fått ögonen öppna för farorna i tiden, och icke heller med att den söker meddela vårt folk en motsvarande, mera verklighetsbetonad syn på de utrikespolitiska problemens oroande natur. Vida mera betydelsefullt är, att en sådan uppfattning tager sig uttryck i handling, i en strävan att bereda vårt folk och vårt land all den trygghet, som vi kunna åstadkomma, gentemot de risker för att indragas i krigiska förvecklingar, vilka riskers förefintlighet så allmänt vitsordats. Det borde vid sådant förhållande, synes det, vara regeringen särskilt angeläget att taga initiativet till åtgärder i detta syfte. En svensk försvarspolitik, som räknar med realiteter, måste rätta sig efter det faktiska läget, eftersom detta icke kan förväntas underordna sig våra förhoppningar eller önsknings. Det är fördenskull ett riksnyttans kategoriska imperativ, att vårt försvar nu icke blott vidmakthålles utan också moderniseras i erforderlig omfattning. Man har då rätt av en ansvarskännande statsledning kräva, att dess riksvårdande verksamhet i en tid sådan som den nuvarande skall omfatta även åtgärder till en av förhållandena betingad förbättring av försvarsberedskapen, till en »anpassning uppåt» av försvarsorganisationen efter det yttre lägets krav. Vi hava också intill den allra sista tiden ansett oss kunna hysa förhoppningar om initiativ och medverkan från regeringens sida till vidtagande av sådana åtgärder, men dessa förhoppningar hava genom statsverkspropositionen grusats. Visserligen innebär densamma ett nödtorftigt tillgodoseende av vissa äskanden, vilka förut varit åsidosatta, och med tillfredsställelse finna vi, att därvid upptagits några av de yrkanden, som vi förra året motionsvis framställde, men vilka riksdagen då icke fann sig böra bifalla. Men vad sålunda föreslagits, innebär icke ett tillfyllestgörande hänsynstagande till nulägets fordringar. Med de anslag, som i statsverkspropositionen upptagits för övningar, materielanskaffning och åtskilligt annat kommer man fortfarande icke närmelsevis upp ens till den efter dåvarande relativt gynnsamma världsläge avpassade standard, som år 1925 förutsattes. Häri måste nu ovillkorligen komma en ändring till stånd, om vi icke skola fullständigt berövas möjligheten att i farans stund utnyttja den försvarsorganisation, vilken redan nu börjat undergå en betydlig förvittringsprocess.

Försvaret har så länge varit satt på svältkost, att detsamma i verkligheten knappast kan för närvarande anses vara i stånd att fullgöra sin uppgift. Detta är den allvarliga sanning, som vi måste göra klar för oss. Därför hava vi icke längre råd eller rätt att sålunda sätta försvarsanstalterna på undantag. Vi framlade redan förra året vår uppfattning i denna fråga, och då vi nu se oss nödgade att återkomma till densamma, hava vi anledning framhålla, att mycket ger vid handen, det denna vår uppfattning spritt sig till allt vidare lager av vårt folk. Vi våga påstå, att nu en allt starkare opinion kräver handling i försvarsfrågan. Visserligen försäkrar det socialdemokratiska partiet i förra årets valmanifest, att »försöken att utnyttja det internationella lägets försämring till en militär upprustning» skola bekämpas, men man vill icke tro, att dessa ord gälla en så blygsam förstärkning av försvarsberedskapen inom ramen av demokratiens egen försvarsordning, varom det för närvarande kan bliva fråga. Sedan samma försvarsordning genom flera års anslagsberäkningar blivit allvarligt försvagad, kan det väl icke vara möjligt, att de för densammans tillkomst ansvariga och än mindre ansvarskännande statsmakter verkligen kunna känna sig tillfreds med att i en tid, då »mörka moln hopa sig vid horisonten och över våra huvuden», intet åtgöra till riksförsvarets stärkande, att rent av motarbета varje försök till handling för att möta en eventuell urladdning. Vi hoppas och tro, att det i en sådan tid verkligen skall vara möjligt att — om en redlig vilja därtill finnes — lyfta försvarsfrågan över partierna och skapa samling kring kravet på ett i möjligaste mån betryggande värn för vårt land.

För att nå fram till det målet erfordras emellertid åtgärder av en art och en omfattning, som icke nu lämpligen kan ifrågasättas. Det är främst med hänsyn till den pågående försvarsutredningen uppenbart, att en mera betydande vare sig ändring eller utökning av gällande organisation icke kan föreslås. Då nu en förstärkning av försvarsberedskapen synes oss ovillkorligen betingad av föreliggande omständigheter, måste densamma alltså komma till stånd i huvudsak inom ramen av nu gällande försvarsordning. Även med denna begränsning framställa sig omfattande krav på åtgärder till den militära beredskapens höjande, men till tillgodoseende av dessa i enlighet med våra önskemål skulle erfordras en genomgripande omarbetning av hela huvudtiteln. Av rent praktiska skäl är detta för oss omöjligt. Vid sådant förhållande hava vi blivit nödgade att föreslå endast det allra oundgängligaste och att begränsa oss till en del av det, som under alla förhållanden och inom alla organisationsformer måste anses nödvändigt att tillgodose.

Därvid framställer sig närmast behovet att åstadkomma en kvalitativ förbättring av försvarsanstalterna — inom samtliga försvarsgrenar — på sådant sätt, att de vidtagna åtgärderna giva omedelbar effekt. Främst syfta vi då till att öka tillgången av för arméns krigsorganisation erforderlig befälspersonal med de kvalifikationer, som det nutida kriget

kräver. Men även de värnpliktigas utbildning samt truppförbandens och marinformationernas övningar måste tillgodoses i den mån så är möjligt inom föreliggande organisationsram och med hänsyn till gällande värnpliktslag. Vidare behöves för kvalitetens förbättrande en vidgad anskaffning av materiel, varvid icke minst behovet av luftvärnsmateriel måste beaktas. Slutligen måste vi hävda vikten av att Gotlands försvar erhåller en förstärkning. Verkställda utredningar beträffande öns försvaret hava med skärpa påvisat denna ös stora betydelse såsom operationsbas vid krigiska konflikter, vilka beröra Östersjön. Gotlands skyddande måste emellertid under varje krigsfall baseras på öns egna försvarsanstalter och på det understöd, som kan lämnas av svenska sjö- och luftstridskrafter. Ett överförande av trupper från fastlandet är, sedan operationerna börjat, icke påräkneligt. Då emellertid understödet till sjöss och i luften är beroende av krigsläget växlingar, och alltså ej kan till sin storlek fixeras, är det av vikt, att lokalförsvaret gives en så respektgivande styrka, att främmande makter i det längsta avhålla sig från företag mot gotländskt territorium. De nuvarande försvarsanstalterna äro emellertid icke av vare sig den art eller omfattning, att ett framgångsrikt skyddande av denna vår försvarslinjes utanverk ter sig möjligt. Ett så betänkligt förhållande, en så allvarlig brist i försvarsberedskapen kan icke tillåtas få längre fortfa. En ökning av öns försvarstillgångar måste fördenskull nu snarast komma till stånd. Det torde böra framhållas, att det här gäller en fråga, som — enligt vad även chefen för generalstaben framhållit — kan behandlas oberoende från försvarsproblemet i övrigt, varför något föregripande av försvarskommissionens utredning därmed icke behöver befaras. Vad vi närmast avse, är att bereda möjlighet till en organisation av hela försvarskraften på ön samt att på ett någorlunda effektivt sätt tillgodose behovet av såväl luftvärns- som rörligt artilleri. Detaljerna av vad vi sålunda äska framgå av det följande.

Armén.

Inom en värnpliktsarmé äro de mobiliserade truppförbandens användbarhet och värde till avgörande del beroende av den fast anställda befälskaderns — enkannerligen officerskårens — duglighet och storlek. Icke minst betydelesfullt är det inom en armé med kort utbildningstid att kunna genom en kvalitativt högstående kader åtminstone i viss mån neutralisera verkningarna av otillfredsställande värnpliktsutbildning. Officerskårens duglighet kan emellertid icke i erforderlig grad upprätthållas, utan att härför nödiga utbildningskurser e. d. anordnas. Av särskild vikt är det i en tid sådan som den närvarande, då utvecklingen på det militära området ständigt och snabbt fortgår, att befälet beredes tillfälle till fortgående utbildning, varvid främst bör erinras om betydelsen av att utbildning i taktik, signaltjänst, etapptjänst m. m. i önskvärd

Utbildning.

utsträckning kommer till stånd. Under de senare åren hava åtskilliga periodiskt återkommande eller årliga kurser av detta slag, vilka enligt gällande härordning äro avsedda att anordnas, blivit inställda eller till sin omfattning inskränkta. Dessa måste nu återupptagas, ty det är icke möjligt att i längden eftersätta en utbildning av sådan vikt, som flertalet dylika kurser måste tillmätas, utan att därav följer olägenheter med hänsyn till befälets duglighet. Med hänsyn till den omläggning av utbildningen vid infanteriet, som ägt rum på grund av detta truppslags omorganisation, är det icke minst betydelsefullt att verksamheten vid infanteriofficersskolan snarast återupptages.

Man kan emellertid icke längre nöja sig med att tillgodose endast den aktiva personalens vidareutbildning. Som bekant, beräknades den aktiva befälskaderns storlek i 1925 års försvarsordning icke efter krigsorganisationens krav utan efter behovet för utbildningen i fred. Ehuru ännu en viss tillgång på övergångsstatspersonal förefinnes, har det dock redan visat sig omöjligt att endast därmed på ett tillfredsställande sätt fylla behovet av kvalificerad befälspersonal vid mobilisering. Chefen för generalstaben har också vitsordat, att — därest icke särskilda åtgärder snarast vidtagas för tillgodoseendet av mobiliseringsbehovet av befäl — det inom kort måste visa sig omöjligt att uppsätta ens den begränsade organisation, varmed räknades år 1925. Ett steg i riktning mot förbättrade förhållanden på detta område utgöres av förslaget till påbörjande av reservstatens uppsättande, men därmed är icke tillräckligt vunnet. Till följd av den aktiva kaderns starka reducering har det blivit nödvändigt att i allt större utsträckning taga i anspråk reservofficerare även för sådana befattningar vid de mobiliserade förbanden, för vilkas handhavande fordras mera rutinerade och kvalificerade innehavare. Såsom en följd härav åter uppställer sig kravet på en ökning av denna befälskategori militära användbarhet, enär reservofficerarna icke med nuvarande utbildning äro i stånd att fylla dem vid krig — på grund av brist å aktiva officerare — ålagda uppgifter. För såväl äldre som yngre reservofficerare måste sålunda i fred anordnas kurser för att i möjligaste mån öka deras duglighet för olika krigsbefattningar. Detta krav har ej i propositionen tillgodosetts i önskvärd utsträckning.

Knappast mindre betydelsefullt är det, att landstormens befäl bibringas den utbildning, som erfordras för att möjliggöra dess användning i de befattningar, vilka för dem avses. Denna befälskategori åliggande uppgifter äro synnerligen omfattande, men enligt 1925 års försvarsordning förekomma inga lagstadgade övningar för landstormen. Det är den frivilliga landstormsrörelsen, vilken har sig anförtrott att söka afhjälpa bristerna i landstormsbefälets utbildning. Det nedlägges också ett mycket både intresserat och förtjänstfullt arbete från såväl de militära myndigheternas som landstormsorganisationernas sida för ändamålet ifråga. Men de medel, som stå till förfogande för den frivilliga land-

stormsutbildningen, äro icke tillräckliga för att det behöfliga antalet landstormsmän skall kunna bibringas erforderlig befälsutbildning. Den ökade omfattningen av landstormsbefälsutbildningen medför också ett ökat behov av medel. Ehuru väl statsanslaget endast utgör en mycket ringa del av de kostnader, vilka äro förenade med landstormsverksamheten, så finna vi det nödvändigt, att statens bidrag till den frivilliga landstormsutbildningen i icke obetydlig omfattning ökas.

För upprätthållandet av arméns krigsduglighet kräves oundgängligen, att truppförbanden och deras personal beredas tillfälle till att deltaga i de övningar av olika slag, vilka ingå i det militära utbildningsprogrammet. De senaste årens begränsade medelsanvisningar hava på detta område medfört synnerligen vittgående olägenheter ur framför allt trupp- utbildningens synpunkt.

Fälttjänstövningar av större omfattning hava icke ägt rum sedan år 1932. Dessa skilde sig dock från vanliga större fälttjänstövningar i så måtto, att under desamma vissa försök skulle anordnas. Den senaste större fälttjänstövning, under vilken med dylika övningar avsett ändamål verkligen kunde finna uttryck, ägde rum år 1930. Det är därför med tillfredsställelse, man konstaterar, att statsverkspropositionen, i enlighet med vad vi förra året föreslogo, nu åter upptager ett anslag för fält- och fälttjänstövningar under utbildningsåret 1935—1936. Anslaget härför har emellertid begränsats på sådant sätt, att det icke blir möjligt att avhålla såväl större fälttjänstövningar som övriga såsom nödvändiga ansedda fält- och fälttjänstövningar. Även inom arméfördelningarna måste dylika kunna anordnas, och hänsyn härtill måste sålunda tagas vid bestämmande av anslagets storlek. Detta har nu icke skett. Icke heller truppförbandens övningar hava varit föremål för erforderlig omsorg i form av en tillfredsställande medelsanvisning. Anslaget för dylika har sålunda icke upptagits till belopp, vilket möjliggör övningarnas bedrivande på sätt, som i härordningen avses. På grund av anslagets reducering under de senare åren hava dessa övningar sedan länge kunnat bedrivas endast i starkt begränsad omfattning, och än sämre torde förhållandena bliva sedan nu alla reservationer tagits i anspråk. Det är uppenbart, att detta måste utöva ett ogynnsamt inflytande på utbildningsresultatet. Med hänsyn till den korta utbildningstiden är det emellertid alldeles särskilt av betydelse, att den till buds stående tiden kan effektivt utnyttjas för fältmässiga övningar. För ett tillfredsställande utbildningsresultat är det också av vikt, att erforderliga medel ställas till förfogande för övningar i anspända förband, där sådana skola uppsättas. Även på vinterutbildningens område krävas nu åtgärder för åstadkommande av bättre förhållanden. De speciella omständigheter, som äro rådande vintertid i vårt land, framhäva önskvärdheten av att särskild vinterutbildning anordnas för all den personal, som därtill kan komma i fråga, och i största

Övningar.

möjliga utsträckning. Så har under de senare åren ej skett på grund av bristande medelsanvisning. Enligt härordningen avses för dylik utbildning ett årligt anslag av 260,000 kronor, men de senare åren har endast omkring en femtedel av detta belopp beviljats. Detta har medfört, att icke ens de vinterövningar i begränsad omfattning för allenast viss befälspersonal, vilka med hänsyn till det budgetära nödläget närmast avsetts att anordnas, kunnat komma till stånd. På grund härav har förstågan att på ett lämpligt sätt uppträda under vinterförhållanden och att bemästra därmed sammanhängande svårigheter i betänklig grad nedgått. Det synes oss ur krigsberedskapens synpunkt högeligen angeläget, att vinterövningar i avsedd omfattning snarast kunna åter anordnas. Det i propositionen upptagna beloppet av 100,000 kronor är emellertid ej ens närmelsevis tillräckligt för att bringa upp försvarsberedskapen på detta område till avsedd nivå. En ökad medelsanvisning synes oss fördensfull för ifrågavarande ändamål nödvändig.

Vid antagandet av gällande härordning ställdes i utsikt, att de till linjetjänst uttagna värnpliktiga skulle kunna i stort sett befrias från deltagande i handräckningstjänst och att på detta sätt den allmänna militära utbildningen skulle kunna effektiviseras. Som bekant har denna avsikt aldrig kunnat förverkligas på grund av en allt för snäv begränsning av det för ersättningsreserven fastställda antalet tjänstgöringsdagar. Allt fortfarande måste de till linjetjänst uttagna i betydande utsträckning tagas i anspråk för handräckningstjänst, ja, användningen av linjetjänstare för detta ändamål har efter hand ökats på grund av att erforderliga underhålls- och liknande arbeten med hänsyn till otillräckliga anslag måst utföras med militärmanskap. Det är uppenbart, att på detta sätt den militära utbildningen blir lidande i en synnerligen ogynnsam omfattning. För att neutralisera de ur försvarsberedskapens synpunkt betänkliga följderna härav och för att i möjligaste mån undandra de till linjetjänst uttagna värnpliktiga från handräckningsarbeten synes det oss nödvändigt att öka antalet tjänstgöringsdagar att fullgöras av ersättningsreserven med 140,000 dagar eller till 990,000. Om man beräknar dagskostnaden för en värnpliktig till i runt tal två kronor, föranledes härav en merkostnad på omkring 280,000 kronor, vilket belopp bör fördelas på vederbörliga underhålls- och avlöningsanslag.

Materiel.

På materielanskaffningens område framträder särskilt behovet av att åstadkomma en förstärkning av luftförsvarets medel. De i luftförsvaret utredningens betänkande föreslagna åtgärderna hava hittills icke föränlett några statsmakternas åtgärder. De i förslaget upptagna organisationsfrågorna torde efter omprövning inom försvarskommissionen komma att upptagas till avgörande av denna. Detta gäller givetvis även materielfrågorna, men denna omständighet läser icke kunna utgöra hinder för att nyanskaffning av viss materiel redan dessförinnan äger rum i be-

gränsad omfattning. Sålunda böra nu de viktigaste av för närvarande befintliga luftvärnsbatterier förses med modern materiel. En sådan åtgärd ter sig med hänsyn till den nu förefintliga materielens beskaffenhet oundgängligen nödvändig, och gjorda beräkningar utvisa, att en anskaffning av denna materiel bliver av en omfattning, vilken utgör mindre än en tiondel av den av luftförvarsutredningen föreslagna. Den kan sålunda på intet sätt föregripa luftförsvarets framtida organisation och omfattning. Även för Gotlands behov erforderliga luftvärnsbatterier böra genast anskaffas.

För att luftvärnsartilleriets strålkastare skola kunna uppsöka och inriktas mot sina mål erfordras med nödvändighet lyssnarapparater. Vid avsaknad av dylika riskeras, att verksamheten vid de med stora kostnader uppsatta strålkastarformationerna och på grund därav även vid luftvärnet bliver helt ineffektiv. Några medel för anskaffning av lyssnarapparater hava emellertid icke upptagits i kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning. Ett undanröjande av denna brist synes emellertid nu icke längre kunna anstå.

För närvarande har planlagts upprättandet av 19 luftbevakningscentraler (utom dylika i kustfästningarna). Av dessa äro endast två färdigställda. Med hänsyn till krigsberedskapen är det givetvis ett starkt framträdande önskemål, att snarast medel ställas till förfogande för färdigställande av samtliga övriga i planen upptagna centraler. Till framhävande av betydelsen härav må framhållas, att enligt gällande bestämmelser skall luftförsvaret så planläggas, att det snarast efter därom utfärdad order kan träda i verksamhet (om möjligt inom 12 timmar). Om färdigställandet av den tekniska inredningen för luftbevakningscentralerna skall ske först i samband med luftvärnets organiserande, kan emellertid räknas med att detta drager en tid av veckor, kanske månader. För att luftbevakningen skall kunna bringas i verksamhet på föreskrivet sätt kräves alltså, att luftbevakningscentralerna göras i ordning i fredstid. Då medelskostnaden för en central torde uppgå till minst 28,000 kronor och då samtidigt andra krav måste tillgodoses, finna vi det ej möjligt att nu föreslå färdigställandet av samtliga 19 centraler. Anskaffningen synes oss fördenskull böra begränsas till att omfatta i första hand 7 dylika, såsom också chefen för generalstaben förutsätter. •

För medel, som av 1927, 1930 och 1932 års riksdagar beviljats till försök med viss artillerimateriel, hava även försök med luftvärnskulsprutor i viss utsträckning ägt rum. De hava emellertid icke länt till positiva resultat, och fördenskull kvarstår ännu olöst den viktiga frågan angående lämplig, grovkalibrig luftvärnskulspruta, närmast avsedd för ortsförsvaret samt för skyddet av broar och vissa anstalter inom etappområden m. m. Då bland annat frågan om åtgärder för hemortens och civilbefolkningens skyddande mot luftanfall inom en nära framtid torde komma på dagordningen, synes det vara hög tid att de av brist på medel avbrutna

försöken med grovkalibriga luftvärnskulsprutor återupptagas. För ändamålet torde böra räknas med ett belopp av 90,000 kronor.

Läget beträffande mobiliseringsbeståndet av ammunition för 7.5 centimeter fältartilleriet är sådant, att snara åtgärder för de mest framträdande bristernas snara avhjälpande måste framstå såsom oundgängligen nödvändiga. Det torde icke vara möjligt eller lämpligt att här närmare ingå på denna fråga. Vi vilja endast framhålla, att tillgång på erforderliga förråd av mobiliseringsammunition måste anses vara ett rent primärt behov ur krigsberedskapssynpunkt, vars tillgodoseende icke får fördröjas. Även beträffande granatkastarammunition äro allvarliga brister förhanden, och göra sig beträffande desamma undanröjande motsvarande synpunkter gällande som de ovan anförda. En anskaffning av ammunition för mobilisering bör sålunda ske i överensstämmelse med myndigheternas äskanden.

I anslutning till dessa frågor om anskaffning av mobiliseringsammunition anse vi oss nödgade framhålla betydelsen av att även för arméns övningar i fred en tillräcklig mängd ammunition står till förfogande. Även de härför avsedda anslagen hava så beskurits, att en komplettering ter sig ofrånkomlig, för att utbildningen skall kunna förlänas erforderlig effekt.

Av de utredningar, som intendentsdepartementet verkställt rörande verkningarna i beklädnadsekoniskt avseende av den nuvarande härordningens tjänstgöringsförhållanden och av nu tillämpade beräkningsgrunder för munderingsanslaget, framgår, att munderingsbeståndet vid truppförbanden under de senaste åren väsentligt nedgått på grund av anslagens otillräcklighet. För att persedelstocken skall kunna upprätthållas vid den nivå, som mobiliseringsbehovet kräver, och för att de värnpliktiga skola under fredstjänstgöringen kunna hållas nöjaktigt klädda i och utom tjänsten, måste fördenskull en ökning av munderingsanslaget komma till stånd. Vi kunna icke låta bero vid ett förhållande, vilket lär innebära, att svenska armén icke kan vid krig utrustas med erforderligt antal dugliga persedlar. För landstormens del lära förhållandena vara av så otillfredsställande art, att man måste allvarligt befara, att landstormsmännen, om icke en förbättring av beklädnadsutrustningen kommer till stånd, av en fiende bliva betraktade och behandlade såsom franc-tirörer. Ett dylikt förhållande kan icke få tillåtas fortfara.

Gotlands
föresar.

För ett tillgodoseende av Gotlands försvarsbehov i enlighet med vad ovan anförts, framträder — jämte kravet på ett förbättrande och utökande av vapenutrustningen m. m. — vikten av att de gotländska truppförbanden beredas tillgång å kvalificerat befäl i erforderlig utsträckning. Den aktiva kadern vid Gotlands infanterikår är betydligt mindre än vid ett fastlandsinfanteriregemente, men det antal värnpliktiga, som vapenövas vid kåren, är ungefär lika stort som det, vilket vapenövas vid ett

infanteriregemente med begränsad organisation. För att skapa förutsättningar för Gotlands försvar är det oundgängligen nödvändigt, att truppförbanden å Gotland erhålla en kader, vilken motsvarar mobiliseringsbehovet. Vid infanterikåren bör fördenskull den fasta kadern upptagas till samma numerär som vid ett infanteriregemente på fastlandet med begränsad organisation, och även vid artillerikåren bör en motsvarande ökning äga rum. Denna ökning synes av kostnadsskäl böra fördelas på två år. För budgetåret 1935/1936 böra sålunda följande nya beställningar upptagas i staterna:

<i>Vid Gotlands infanterikår:</i>	<i>Vid Gotlands artillerikår:</i>
1 major,	1 kapten,
2 kaptener,	1 löjtnant,
2 löjtnanter,	1 styckjunkare,
1 underlöjtnant eller fänrik,	1 sergeant,
2 fanjunkare,	1 furir av första klassen,
2 sergeanter,	2 furirer av andra klassen,
1 furir av första klassen,	2 konstaplar,
3 furirer av andra klassen,	4 volontärer.
2 korpraler,	
2 vicekorpraler,	
3 volontärer.	

Kostnaden härför beräknas till 83,676 kronor.

I anslutning härtill måste framhållas, att såväl freds- som mobiliseringsplanerna vid hären äro uppgjorda med hänsyn till att Gotlands infanterikår skall i viss utsträckning motoriseras. Av brist på motorfordon har emellertid utbildning i motortjänst de senare åren icke kunnat ske annat än i mycket begränsad omfattning. På grund härav besitter varken befäl eller trupp erforderliga kunskaper och färdigheter i dylik tjänst. Det är av största betydelse ur både freds- och krigsutbildnings-synpunkt, att härav följande olägenheter bortelimineras genom att medel ställas till förfogande för anskaffning av behövt antal stammotorfordon. Samtidigt måste en garagebyggnad vid kåren uppföras.

Marinen.

För marinen framträder ur krigsberedskapens synpunkt främst önskvärdheten av att genom erforderliga anslag till flottans ersättningsbyggnad fullfölja den flottplan, som av statsmakterna fastställts. För vidmakthållandet av fartygsmaterielen enligt 1925 års försvarsordning beräknas i 1927 års flottplan ett årligt anslag under innevarande femårsperiod av 11.9 miljoner kronor. Genom att under de senare åren anslagen starkt begränsats, har i år den för flottans vidmakthållande vid 1927 års nivå erforderliga anslagssumman vuxit till 20.6 miljoner kronor. All-

deles otvivelaktigt synes oss vara, att flottan på grund av denna sedan flera år fortgående medelsinknappning befinner sig i ett nödläge, vars allvarliga natur understrykes därav, att byggandet av det fjärde pansarskepp, som avses att ingå i den enda nu planerade operativa enheten till sjöss, ännu icke kunnat påbörjas.

Kring pansarskeppet grupperar sig de övriga fartygsslagens verksamhet inom den opererande flottan. Hos detta hava de att söka sitt stöd såväl under anfalls- som försvarsoperationer. En av grundbetingelserna för att en flotta skall bliva i stånd att med framgång operera till sjöss är sålunda, att pansarskepp ingå i densamma. Av särskild betydelse är det fördenskull, att kravet på ersättningsbyggnad för det sedan 1931 överåriga pansarskeppet Oscar II nu kan vinna beaktande. Redan förra året framhölls från vår sida i reservation till statsutskottets utlåtande nr 128 nödvändigheten av att ovanberörda ersättningsbyggnad jämte de ytterligare ersättningsbyggnader, som erfordras för fullföljandet av 1927 års flottplan, snarast möjligt igångsättas. Av ekonomiska skäl ansågo vi oss emellertid icke då kunna förorda särskild medelsanvisning för ändamålet i fråga.

Ehuruväl vi allt fortfarande till fullo behjärta vikten av att fartygsbeståndet snarast bringas upp till den nivå, som 1927 års flottplan avser, finna vi det dock icke heller för närvarande möjligt att begära medel för detta ändamål. Som ovan framhållits erfordras härför egentligen ett belopp av 20,6 miljoner kronor, men marinförvaltningen har — med hänsyn till såväl statsfinansiella synpunkter som även den tekniska svårigheten för flottplanens fullföljande på den korta tid, som nu återstår av byggnadsperioden — stannat vid ett anslagsäskande av 14,3 miljoner kronor, för vilket belopp föreslås bland annat påbörjandet av ett ersättningsfartyg för Oscar II. Kungl. Maj:t har upptagit tillsammans endast 5,973,000 kronor för dels fortsättandet av pågående byggen, dels påbörjandet av byggandet av nya vedettbåtar. Det belopp, som enligt marinförvaltningens uppfattning ytterligare erfordras, uppgår sålunda till 8,290,000 kronor. Under hänvisning till vad vi i det föregående framhållit, finna vi oss emellertid förhindrade att nu föreslå anvisandet av medel i den omfattning, som skulle vara för en tillfredsställande anordning i fråga om ersättningsbyggnaden erforderlig.

För att öka den marina beredskapen synes det oss vid sådant förhållande vara desto mera betydelsefullt att söka tillgodose behovet av medel för krigsberedskap och övningar. För flottans del har anslaget i fråga beskuren så kraftigt, att minskningen av medelsanvisningen i förhållande till anslagets ordinarie belopp, 4,510,000 kronor, uppgått till sammanlagt 2,425,000 kronor under de sistförflutna två budgetåren. Det är uppenbart, att en så betydande reduktion icke kunnat ske utan allvarligt men för både övningarna och krigsberedskapen. Reduktionen i fråga har främst medfört, att omfattningen av 1925 års rustningar icke kunnat upprätthållas.

Sålunda hava endast två pansarskepp av Sverige-typ ingått i den rustade kustflottan, och detta antal är icke tillfyllest, för att övningar i taktiskt förband skola kunna komma till utförande, och för att pansarskeppsdivisionens befälspersonal skall erhålla den skolning, som är nödvändig för fartygens rätta handhavande i krigstid. Vad beträffar de rustade fartygen, så föranleder det minskade övningsanslaget inskränkningar i såväl bränsle- som ammunitionstilldelning. Bränsleknappheten tvingar till långvarigt stillaliggande ävensom — vad övervattensfartygen angår — till användande av farter, som väsentligt understiga krigsfarterna. Det långvariga stillaliggandet medför att man i större utsträckning än som är lämpligt måste anordna övningar till ankars eller förtöjd. Tvånget att gå med låga farter verkar förryckande på det operativa utförandet av många övningar. Dessa förhållanden resultera i att övningarna få en enahanda form, och att föreställningen om en modern flottas uppträdande blir oriktig. Dessutom erhåller personalen icke den övning i fartygens och förbandens manövrerande, som är erforderligt för krigsberedskapen. Den artilleristiska utbildningen och skjutskickligheten har drivits mycket högt inom flottan, men denna kan icke vidmakthållas utan ett tillräckligt ammunitionsanslag. Det är allvarliga värden, som här stå på spel. Såväl chefen för kustflottan som chefen för marininstaben hava framhållit vikten av att här berörda anslag beviljas i överensstämmelse med myndigheternas äskanden, d. v. s. med ett belopp av 4,510,000 kronor.

Även för kustartilleriets övningar har de senare årens medelsknapphet gjort sig gällande på ett synnerligen ogynnsamt sätt. Den har främst gått ut över ammunitionstillgången, bland annat på grund av att vissa på senare åren nytillkomna eller utvecklade utbildningsområden krävt ökad del av övningsanslaget. Även den av den allmänna utvecklingen betingade intensifieringen av utbildningen vid luftvärnsbatterierna har bidragit till att öka medelsbehovet. Slutligen erfordras för bestridande av de ökade driftskostnader, som följa av batteriernas motorisering, en ökning av behovet av övningsmedel.

Det ordinarie anslaget till flottans fartyg och byggnader uppgår för närvarande till 6,500,000 kronor. Även detta anslag har under en följd av år varit starkt begränsat. För nästkommande budgetår föreslås endast 5,420,000 kronor. Det synes oss uppenbart, att de på grund av anslagsminskningen förorsakade inskränkningarna i underhållsarbetet kunna få de allvarsammaste följder icke blott vid krigsfara utan också under fredstjänstgöringen. Det är också tydligt, att år efter år nedprutade anslag för underhåll av fartygsmaterielen måste medföra ett åsidosättande av dess vidmakthållande vid den med hänsyn till krigsberedskapen erforderliga dugligheten samtidigt som ett större antal fartyg före tagandet i bruk måste undergå tidsödande och kostsamma översynsarbeten, vilket i hög grad försvårar flottans mobilisering.

Även anslaget till kustartilleriets materiel har under depressionstiden

varit mycket hårt beskuret. Åtminstone en mindre ökning av detsamma synes oss fördenskull nu böra komma till stånd.

För uppförande av brännoljecisterner för flottan äskar marinförvaltningen ett belopp på 700,000 kronor. Därav har emellertid i årets statsverksproposition upptagits endast 230,000 kronor. Då detta anslag berör en av de för närvarande allvarligaste bristerna i sjöförsvarets krigsberedskap, finna vi en ökning av det sålunda upptagna beloppet nödvändig.

Kravet på ett effektivt luftförsvar vid kustfästningarna har länge gjort sig gällande, och utvecklingen måste anses hava gått i sådan riktning, att sagda krav komme att allt starkare framträda. En förstärkning av ifrågavarande luftförsvar synes oss sålunda icke längre kunna anstå. Den oundgängligen erforderliga anskaffningen torde för närvarande kunna begränsas till:

3 stycken 7.5 centimeters lvkanonbatt. om tre pjäser;

5 » 150 centimeters lvstrålkastare med lyssnarapparater, samt

20 » finkalibriga kulsprutebatt. om två pjäser.

Kostnaderna härför beräknas till 2,430,000 kronor och lära kunna fördelas på sex år. För instundande budgetår föreslås fördenskull ett belopp av 400,000 kronor.

Flygvapnet.

En ökning av försvarsberedskapen i luften ter sig så väl med hänsyn till det bristande tillgodoseendet av detsamma i 1925 års försvarsbeslut som till den allmänna utvecklingen på flygväsendets område så ofrånkomlig, att någon närmare motivering härför knappast torde erfordras. Det framgår också av de ansvariga myndigheternas äskanden, att väsentligt högre anslag än de i statsverkspropositionen upptagna erfordras både för organisation, övningar och materielanskaffning m. m., om flygvapnets effekt skall kunna bringas upp till vad rikets säkerhet måste anses kräva. Vi anse oss sålunda kunna utgå ifrån, att trängande behov av ökad medelsanvisning föreligga på flertalet flygvapnet berörande anslagstitlar. Vid ett avvägande av de olika behoven och med hänsyn såväl till de starkt begränsade medel, vilka kunna av oss för ändamålet avses, som alldeles särskilt till önskvärdheten att få till stånd en *omedelbar* förstärkning av försvaret i luften synes man emellertid i första hand böra eftersträva att åstadkomma en ökad flygmaterielanskaffning. En granskning av de för dylik anskaffning avsedda anslagsposterna utvisar, att för flygmateriel förra året av myndigheterna begärdes 3,987,000 kronor och anvisades 2,250,000 kronor. I år har av myndigheterna äskats 3,877,000 kronor och av Kungl. Maj:t upptagits 2,450,000 kronor. Under rubriken »Engångskostnader» begärdes förra året av myndigheterna 4,085,000 kronor och beviljades 2,100,000 kronor. I år hava myndigheterna äskat 5,408,000 kronor och av Kungl. Maj:t upptagits endast 2,300,000 kronor. Det framgår härav, att myndigheternas äskanden endast under

dessa två år nedskurits med icke mindre än 8,257,000 kronor. För att i någon mån kunna neutralisera verkningarna av dessa anslagsbeskärningar finna vi det nödvändigt att begära en ökning av anslaget för flygmateriel, så att detsamma uppgår åtminstone till vad flygstyrelsen äskat. Utan att härvid närmare ingå på anskaffningens art, vilken det torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma, synes man kunna utgå från att större delen av anslaget kommer den inhemska flygmotortillverkningen till godo. För att bereda en ökning av flygtiden för den utbildade personalen samt för att möjliggöra flygutbildning av för mobiliseringsbehovets fyllande erforderligt antal officerare, underbefäl m. fl. erfordras också en ökning av anslaget för flygvapnets övningar. Detta är också av betydelse med hänsyn till önskvärldheten att förbereda en kommande utvidgning av flygvapnet.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi, att riksdagen måtte besluta,

a) beträffande armén:

att anslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. m. ökas med 83,676 kronor,

att anslaget för undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser ökas med 300,000 kronor,

att anslaget till munderingsutrustning ökas med 400,000 kronor,

att anslaget till truppförbandens övningar ökas med 441,000 kronor, att fördelas med 70,000 kronor till hästlega, 181,000 kronor till vinterövningar, 100,000 kronor till truppförbandens övriga övningar och 90,000 kronor till frivilliga övningar med landstormen,

att anslaget till fält- och fälttjänstövningar ökas med 100,000 kronor,

att anslaget till vapen och ammunition m. m. ökas med 300,000 kronor, närmast avsedda för anskaffning av övningsammunition,

att anslaget för anskaffning av ammunition till granatkastare ökas med 400,000 kronor,

att anslaget för anskaffning av 7 centimeters spränggranater ökas med 850,000 kronor,

att anslaget för iordningsställande av vissa luftvärnscentraler ökas med 161,000 kronor,

att för försök med grovkalibriga luftvärnskulsprutor anvisas ett reservationsanslag av 90,000 kronor,

att för anskaffning av lyssnarapparater för luftvärnsartilleriet anvisas ett reservationsanslag av 288,000 kronor,

Motioner i Första kammaren, Nr 5.

att för anskaffning av viss luftvärnsmateriel anvisas ett reservationsanslag av 1,290,000 kronor,

att för motorisering av Gotlands infanterikår anvisas ett reservationsanslag av 60,000 kronor,

att för en garagebyggnad vid Gotlands infanterikår anvisas ett reservationsanslag av 48,000 kronor;

b) beträffande marinen:

att anslaget för flottans krigsberedskap och övningar ökas med 710,000 kronor,

att anslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar ökas med 101,000 kronor,

att anslaget för underhåll av flottans fartyg och byggnader ökas med 1,080,000 kronor,

att anslaget till kustartilleriets materiel ökas med 50,000 kronor,

att anslaget för uppförande av brännoljecisterner för flottan ökas med 220,000 kronor,

att för anskaffning av viss luftvärnsmateriel anvisas ett reservationsanslag av 400,000 kronor;

c) beträffande flygvapnet:

att anslaget för flygvapnets övningar ökas med 340,000 kronor,

att anslaget för flygmateriel ökas med 1,427,000 kronor.

Stockholm den 15 januari 1935.

J. B. Johansson.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

Th. Borell.

Gösta Bagge.

M. Svensson.

Fritiof Gustafson.

Gustaf Velander.